

Färga garn med växten vejde

Publicerad 14.10.2007, svenska.yle.fi, Expert: Lee Esselström

Vejde odlades i norden redan på järnåldern. I det medeltida Europa var vejde den näst viktigaste handelsvaran efter vin, men förlorade sin betydelse i slutet på 1500-talet efter att indigon började importeras från Indien.

Vejden liknar Indigon och av vejden kan man få ett indigo-pigment. Pigmentet finns i bladen och bör användas nyplockade. Historiskt var vejdefärgning en mycket komplicerad process med hemliga recept som endast några få hantverkare kände till. Nu har intresset återuppstått och vejde odlas speciellt i Frankrike.

Konsthantverkare Anna Vasko har odlat vejde i liten skala på Västerby gård i Ekenäs. För att färga med vejde krävs att du odlat vejden själv men det går också att beställa färgen i pulverform. Vejde växer vilt vid vissa stränder men den är så ovanlig så man ska inte plocka den.

Det här behöver du:

- Vejde
- Vatten
- Soda
- Natriumhydrosulfit
- Yllegarn
- Ättika

Så här gör du:

1. Plocka bladen så att roten blir kvar och ger ny skörd. Bladen bör användas omedelbart eftersom förstadiet av indigopigmentet lätt går förlorat om inte vejden hanteras rätt.

2. Skölj av bladen med vatten.

3. Koka upp vatten i kastrull. Sätt bladen i en plasthink och häll på vattnet. Lägg på lock och låt stå ca 40 min. Glykosiderna löser sig i vattnet och ger ett rött te.

4. Sila bort växtdelarna och ta vara på vätskan.
5. Tillsätt soda för att höja ph-värdet till 9-10. Färgen blir nu grön.

6. Häll vätskan av och an mellan två kärl för att blanda in syre. Färgen blir mer blågrön.

Så här får man ett indigopigment som i sig inte är vattenlösligt utan sjunker till botten. Efter det kan vätskan förvaras i slutna, luftfria kanistrar om man inte hinner färga samma

7. Hetta upp färgbadet till 55-60 grader och tillsätt ca. 5 gram natriumhydrosulfit (natriumditionit) per liter, försiktigt utan att vispa upp badet.

Det är ett reduceringsämne som tar bort syre från badet.

8. Låt stå ca 30 min så att det blir en gulgrön lösning.

9. Blötlägg yllegarnet i kallt vatten, för att det ska kunna dra till sig färgen bättre.
10. Krama ur de blötlagda garnen och sätt försiktigt ner dem i färgbadet. Rör om lite försiktigt. Garnet blir först gulgrönt.

11. Lyft upp garnet i luften och krama ur försiktigt. När det kommer i kontakt med luftens syre oxiderar pigmentet tillbaka till sin blåa indigoform.
12. Skaka garnet i luften så att det luftas och blir alldeles blått. Låt det lufta till sig ca 30 min så att den blåa färgen blir intensivare.

13. Skölj garnet i vatten och tillsätt lite ättika i sista sköljningen.
14. Häng på tork.